

производстве электроэнергии, газа и воды, кокса, других неметаллических минеральных изделий, транспорте, связи, обработке металлических отходов и лома; 700 тыс. долларов США — в строительстве, ассенизации, уборке улиц и обработке отходов, химическом производстве, производстве мебели, целлюлозно-бумажной и полиграфической промышленности; 500 тыс. долларов США — в пищевой промышленности и переработке сельскохозяйственных продуктов, текстильной промышленности и пошиве одежды, производстве кожи и кожаной обуви, в сфере образования, здравоохранения, социальной помощи и в сфере исследований и разработок в области естественных и технических наук;

3) утверждение инвестиционных проектов соответствующим органом управления СЭЗ или ТПР;

4) заключение договора на реализацию проекта с органом управления СЭЗ или ТПР;

5) расположение и государственная регистрация на территории СЭЗ.

Для предприятий, функционирующих за пределами СЭЗ, которая входит в СЗХ, расширение границ действия товарной стратегии возможно в случае создания подразделения или самостоятельного субъекта хозяйствования по сборке готовой продукции на территории СЭЗ.

Таким образом, рассматриваемые в статье механизмы специальных инвестиционных режимов, оказывающих влияние на формирование товарной стратегии предприятия в свободных экономических зонах, технологических парках и на территориях приоритетного развития, являются факторами, которые необходимо учитывать при оптимизации товарной стратегии.

Литература: 1. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" //Відомості Верховної Ради (ВВР). — 1992. — №50. — С. 676. 2. Закон України №1714-III "Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова" //Відомості Верховної Ради (ВВР). — 2000. — №32. — Ст. 259.

МЕТОДИКА ІНТЕГРАЛЬНОЇ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

УДК 336 (477)

Чемчикаленко Р.А.

Сформована в Україні економічна ситуація значно ускладнює інвестиційну діяльність, у зв'язку з чим потрібна розробка адекватного ринковим відносинам інвестиційного механізму, що органічно сполучить форми приватного й державного інвестування, оптимізацію взаємозв'язків різних суб'єктів інвестиційної діяльності, розробку відповідної законодавчо-нормативної бази та її стабілізацію. Ці питання є корінними, вони тісно пов'язані з фундаментальними соціально-економічними процесами розвитку суспільства, з рішенням задач щодо подолання економічної кризи. Але наведені недоліки в першу чергу стосуються суб'єктивних факторів нерозвиненості інвестиційного процесу в Україні, що унеможливорює здійснення на них безпосереднього впливу з боку підприємців та керівників підприємств різної форми власності.

У той же час існує думка про об'єктивність причин низької інвестиційної активності вітчизняних підприємств. У першу чергу серед таких факторів відзначають низький рівень економічної грамотності керівних кадрів, необхідність звертатися за порадою до фахівців, котрі, працювавши за часів СРСР у системі центрального планування, часто володіють лише застарілим розумінням принципів побудови ринкової економіки. Виходячи з багаторічних спостережень за процесом залучення інвестицій в Україну, експерти також приходять до висновку, що навіть при готовності до інвестування іноземних партнерів практично відсутні професійно грамотні пропозиції (особливо в частині обґрунтування інвестиційної привабливості підприємств

щодо їх інвестування), що значно стримує інвесторів відносно вкладення своїх коштів [5].

Таким чином, актуальною є розробка нової методики аналізу інвестиційної привабливості підприємств, котра була б зрозумілою та прийнятною для іноземних інвесторів і в той же час відображала специфіку українського ринку.

Існуюча ж офіційна методика розрахунку інвестиційної привабливості, що розроблена Агентством з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій відповідно до Закону України від 18 вересня 1991 року №1560 "Про інвестиційну діяльність" [1], Положення про Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, затвердженого постановою КМУ від 22 серпня 1996 року №990 [2] та на виконання постанови КМУ від 25 листопада 1996 року №1403 "Про Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій" [3], об'єднує велику кількість різних показників, але має при цьому наступні недоліки:

1) співвідносяться середньорічні дані фінансової звітності з залишками на початок і кінець року;

2) розрахунок абсолютних показників не дозволяє зіставити хоча б два підприємства, показники не ранжуються в залежності від галузевої приналежності;

3) для розрахунку показників необхідно проаналізувати дуже багато форм бухгалтерської звітності, до того ж ця методика не адаптована до сучасних умов і не відповідає національним стандартам бухгалтерського обліку.

Оскільки інвестиційна привабливість підприємства — це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, вона може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних фінансових показників. Тому для проведення аналізу інвестиційної привабливості необхідно виконати ґрунтовний аналіз фінансового стану підприємства.

Однак аналіз тільки фінансових показників не дає реальної оцінки його загального стану.

Тому для всебічного аналізу підприємства дані фінансового аналізу доцільно зіставляти з результатами маркетингового дослідження розвитку відповідного сегмента та положенням підприємства на цьому сегменті.

Оскільки інвесторів цікавлять не самі значення показників фінансового аналізу, а оцінка ефективності діяльності підприємства та рішення, що приймаються на основі цієї оцінки, то для аналізу інвестиційної привабливості слід використовувати інтегральну оцінку. Це дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників, що спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції, а інколи є єдиним можливим варіантом її проведення й надання об'єктивних остаточних висновків.

Фінансова оцінка підприємств складає основу методики розрахунку їх інвестиційної привабливості і в загальному випадку передбачає розрахунок тридцяти найчастіше використовуваних показників, що характеризують підприємство за різними напрямками його господарської діяльності. Отримані внаслідок такої оцінки великі масиви значень показників фактично не дають змогу зробити остаточний висновок, тому що, по-перше, кожний показник, крім свого значення в цифровому вираженні, повинен мати ще й значення вагомості, яка в традиційній формі подання матеріалу відсутня; по-друге, для визначення співвідношення вагомості різних показників інвестору потрібно ці співвідношення зафіксувати і здійснити відповідні розрахунки; по-третє, визначення вагомості показника в цілому є в системі оцінки досить складною і конче відповідальною процедурою.

Для розв'язання зазначених вище завдань та з метою забезпечення об'єктивної оцінки інвестиційної привабливості підприємств можна використати алгоритм визначення інтегральної оцінки, котрий базується на дослідженнях, проведених American Institute of Banking [4].

Запропонована методика аналізу інвестиційної привабливості підприємства базується на світових стандартах оцінки фінансового стану компаній (у частині використовуваних фінансових показників і математичних методів) і адаптована до існуючої ситуації на Україні (у частині вимог до величини фінансових показників з урахуванням диференційованого підходу по секторах економіки). Таке поєднання особливо актуальне, оскільки воно знижує бар'єр недовіри іноземних інвесторів щодо реальності проведеного аналізу й при тому враховує галузеві особливості функціонування українських підприємств.

Алгоритм визначення рейтингу інвестиційної привабливості наступний:

- 1) розрахунок значень показників за даними статистичної звітності;
- 2) експертне визначення рейтингів фінансових показників на підставі значень розрахованих показників і розроблених на базі статистичної звітності таблиць відповідності загального положення на підприємствах сектора визначеному рангу. Тобто на основі середньостатистичних значень фінансових показників проводиться їх групування по відношенню до певного рангу інвестиційної привабливості. Рейтинг кожного фінансового показника може приймати значення від 0 до 10;

3) розрахунок величини інтегрованого показника інвестиційної привабливості підприємства на підставі рейтингів фінансових показників, визначених на етапі 2, і ваги фінансових показників в інтегрованому показнику.

Розрахунок величини інтегрованого показника інвестиційної привабливості підприємства здійснюється за наступною формулою:

$$IK = \sum_{i=1}^{23} P_i \times B_i,$$

де P_i — величина рейтингу i -го показника;

B_i — вага i -го фінансового показника в інтегрованому показнику;

4) визначення рейтингу інвестиційної привабливості підприємства за шкалою рейтингів на підставі розрахованої на етапі 3 величини інтегрованого показника інвестиційної привабливості підприємства.

При визначенні інвестиційної привабливості підприємства використовується шкала, наведена в таблиці.

Таблиця

Шкала рейтингу інвестиційної привабливості підприємства

Величина інтегрованого показника інвестиційної привабливості	0–1	1–2,5	2,5–4,5	4,5–7	7–10
Рейтинг інвестиційної привабливості підприємства	Д	Г	В	Б	А

Якщо значення інтегрованого показника інвестиційної привабливості потрапляє на границю інтервалу, то використовується більший з двох рейтингів.

У залежності від того, який рейтинг здобуло і до якої групи належить проаналізоване підприємство, допускається наступна інтерпретація.

Група А — підприємство до інвестування привабливе. Більшість показників задовольняють поставленим вимогам. Підприємство має достатній потенціал для розвитку своєї діяльності. Вкладення коштів в дане підприємство є майже без ризику.

Група Б — підприємство має потенціал для покращення інвестиційної привабливості, але більшість показників не задовольняють вимогам. Тому перед прийняттям рішення необхідно зробити більш детальний аналіз іншої інформації.

Група В — підприємство для інвестування не приваблює, вкладення коштів у нього є дуже ризиковим.

Група Г — підприємство знаходиться на межі банкрутства. Його інвестування є недоцільним.

Загальна ж оцінка інвестиційної привабливості будь-якого підприємства має узагальнювати в собі результати визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості та визначення місця досліджуваного підприємства в межах ринку його функціонування.

Література: 1. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 року №1560 //Відомості Верховної Ради. — 1991. — №47. — С. 646. 2. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій" від 22 серпня 1996 року №990 //Постанова Уряду України. — 1996. — №17. — С. 459. 3. Постанова Кабінету Міністрів України "Про Положення про реєстр неплатоспроможних підприємств та організацій" від 25 листопада 1996 року №1403 //Постанова Уряду України. — 1996. — №20. — С. 559. 4. Clifton H. Kreps Analyzing Financial Statements, American Institute of Banking (N.Y.: McGraw Hill, 1998. — 453 p. 5. Ульянов В. Инвестиционные и консалтинговые аспекты поддержки малых и средних предприятий //Економист. — 2000. — №6. — С. 18 – 19.

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ ТА АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 353:330.322

Соболь Р.Г.

Центр тяжіння проведення ринкових перетворень переміщується в регіони, а процеси, що відбуваються там, зумовлюють зміну всієї економічної ситуації в країні. Державні реформаційні процеси не завжди адаптовані до регіональних особливостей розвитку й іноді вступають з ними у протиріччя. А без надійних основ інвестиційної діяльності важко сподіва-

тися на сталий розвиток виробництва, науково-технічний та соціальний прогрес.

За 2001 рік у цілому по Харківській області за рахунок усіх джерел фінансування вкладено інвестиції в основний капітал (капітальні вкладення) в обсязі 1 623,1 млн. грн. [1]. Порівняно з минулим роком обсяги зросли на 21%.

Інвестиції в основному спрямовувались на реконструкцію, технічне переоснащення і розширення діючих підприємств виробничого призначення та впровадження сучасного обладнання, нових технологій виробництва продукції.

Із загального обсягу капітальних вкладень будівельно-монтажні роботи складають 31,4%, а придбання машин, обладнання, устаткування — більше 50% [1].

Зважаючи на зростання дефіциту фінансових ресурсів, проблема пошуку невикористаних резервів для розширення інвестиційної активності стає однією з тих, які потребують першочергового розгляду. Основним джерелом інвестицій є власні кошти підприємств і організацій — 78,5% загального обсягу вкладень. За рахунок державного бюджету освоєно 24,3 млн. грн., або 1,5% усіх інвестицій. Населенням області на будівництво власного житла використано 65,9 млн. грн., що на 2% менше минулого року [1]. Кошти місцевих бюджетів становлять 3,1% усіх освоєних обсягів по області.

Стабілізація економічного та соціального становища області вимагає підвищення активності інвестиційних процесів, залучення вітчизняних та іноземних ресурсів фінансування з подальшим найбільш ефективним їх використанням у різних галузях економіки, соціальній та науковій сферах.

Так, область з 22 місця за обсягом інвестицій у 1996 році перемістилась сьогодні на 10 місце. Іноземні інвестиції надійшли з 49 країн світу і були вкладені у 304 підприємства області. Їх загальний обсяг складає 168,3 млн. дол. США [1].

Найбільші внески надійшли із США, Швейцарії, Кіпру, Німеччини, Великобританії. У харчову